

בדרך הרמז

רמזי תורה מלוקטים ומעובדים
לכבוד חג השבועות
זמן מתן תורתנו

בשבח והודייה להשי"ת מוגש בזה תדפיס-דוגמא מתוך הספר 'בדרך הרמז' שעתיד לצאת לאור בעז"ה. התדפיס יוצא לאור לכבוד חג השבועות הבעל"ט, והוא כולל רמזים השייכים לעניני החג: מעמד הר סיני, עשרת הדברות, 'שתי הלחם' ומגילת רות.

ענינו של הספר הוא להגיש בדרך קצרה ובהירה רעיונות מתוך חלק ה'רמז' שבתורה, שבטבע העולם כי הם מתקבלים בחביבות מיוחדת, והתועלת בהם למלמדים, מגידי שיעורים, דרשנים וכו' מפורסמת.

הרמזים נלקטו מכמה וכמה ספרים, ויש לציין במיוחד את סדרת הספרים 'לקוטי לוי יצחק' של הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל.

ויהי רצון שנזכה לעלות לרגל לבית המקדש השלישי עוד בשנה זו, מתוך בריאות הגוף והנפש, "וברחמים גדולים אקבצך" תיכף ומיד ממש.

להערות והארות:

מנחם מענדל רייצס

rizs@neto.bezeqint.net

050-4125-205

בדרך הרמז

רמזי תורה מלוקטים ומעובדים
לכבוד חג השבועות
זמן מתן תורתנו

הזמן: 'חג השבועות'

א. "חלב חטים ישביעך" / ב. הקשר של שבועות עם יצחק אבינו / ג. למה שבע? / ד. מה ענין שמיטה אצל הר סיני / ה. היום החמישים - ושנת 'היובל'

למה נקרא שמו 'חג השבועות'?

ההסבר הפשוט הוא, כי החג בא בהמשך לספירת העומר, שנמשכת "שבעה שבועות" - מאז יום הקרבת קרבן העומר, ביום השני של פסח; לאחר שמסיימים את שבעת השבועות (49 ימים) של הספירה, בא היום החמישים - "חג השבועות".

אמנם כמו כל מלה בתורה, יש בה רמזים וסודות מעבר לפירוש הפשוט והבסיסי. ואף בעניננו - המלה 'שבועות' צופנת רמזים לעוד פרטים המאפיינים ומייחדים את החג, וכפי שנראה בשורות הבאות (על-פי אגרת שכתב הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסון¹):

בתהלים נאמר²: "השם גבולך שלום, חלב חטים ישביעך".

כשנתבונן בפסוק זה, נמצא בו רמז לשני פרטים המייחדים את חג השבועות - מבחינת הקרבנות הציבוריים שהיו מקריבים ביום זה בבית המקדש.

בכל שבת, ראש חודש, חג ומועד, מקריבים הכהנים בבית המקדש - כנציגים של הציבור כולו - קרבן מיוחד, הנקרא בשם "מוסף", ובתחום זה - ה"מוסף" החגיגי של חג השבועות - קיימים שני פרטים שלא קיימים בשום יום אחר:

1. נדפסה בספר לקוטי לוי יצחק אגרות קודש ע' שסא ואילך.

2. קמז, יד.

ראשית, ביום זה מקריבים שני כבשים בתור "שלמים". בשונה מרוב הקרבנות הציבוריים, הבאים כ"עולה" ונשרפים כליל על המזבח, הרי בחג השבועות מביא הציבור קרבן "שלמים" - קרבן שבו רק חלק מהכבש נשרף על המזבח ואילו רובו ניתן לאכילה אנושית בקדושה ובשמחה (בכל השנה רשאי כל אדם פרטי להביא "שלמים" בתור התנדבות; ובחג השבועות היא הפעם היחידה בשנה שהציבור ככלל מביא "שלמים", כחובה).

ושנית, ביום זה מביאים בבית המקדש את "שתי הלחם": לחמים מיוחדים, שבאופן חריג הם באים דוקא מבצק שתפח והפך לחמץ - בשונה מהמאפים שהיו מובאים בכל השנה בבית המקדש, שהוכנו מקמח מצה בלבד.

שני הפרטים הללו מלמדים על הדגשה מיוחדת בתחום האוכל הטוב:

ה"שלמים", כפי שהזכרנו, הם קרבן המיוחד בכך שגם האדם אוכל מבשרו (ולא כמו ה"עולה" הרגילה - הנשרפת על המזבח כליל), ו"שתי הלחם" העשויים דוקא חמץ - מסמלים טעם טוב ועשיר, בשונה ממצה הנחשבת "לחם עוני".

זהו איפוא הרמז בפסוק: "השם גבולך שלום" - רמז לכבשי ה"שלמים"; "חלב חטים" - רמז ל"שתי הלחם" העשויים מחטים משובחות ובטעם טוב, וכל זה קורה ב"חג השבועות" שהוא גם מלשון "שובע", וכסיום הפסוק: "ישביעך".

ואכן, ההלכה קובעת³ כקביעה כללית - בכל בית יהודי, ולא דוקא בבית המקדש - שבחג השבועות קיימת חובה מיוחדת, יותר מאשר החובה שבחגים האחרים, לקיים סעודה גשמית, טעימה וממשית, כדי להראות את השמחה והעונג בקבלת התורה.

ולסיכום, המלה "שבועות" רומזת ללשון 'שביעה', וזה שהיא באה בלשון רבים - "שבועות" - מתאימה לכך שמביאים בבית המקדש שני כבשי שלמים ושני לחמי חמץ, כך שהשביעה כפולה ומכופלת.

3. פסחים סח, ב. שולחן ערוך אורח חיים סימן תצד.

ב

וכמו בעוד נושאים, שמוצאים להם שורש קדום במעשי אבות האומה, וכמאמר: "מעשה אבות סימן לבנים" - גם ל'שביעה' של חג השבועות נמצא רמז קדום בסיפורי האבות.

שלושת הרגלים, אומרים חז"ל⁴, מקבילים הם לשלושת האבות: אברהם, יצחק ויעקב; וכך, חג הפסח - הרגל הראשון - הוא כנגד אברהם, ואילו חג השבועות - השני במספר - הוא כנגד יצחק.

הקשר בין חג השבועות ליצחק בא לידי ביטוי במספר פרטים, ונזכיר אחד מהם:

הגמרא⁵ מתארת דו-שיח בין הקב"ה לאבות, כשהקב"ה מספר להם כי בניהם חטאו. היחיד מבין האבות שמסנגר ומלמד זכות על ישראל הוא יצחק, והוא מזכיר לפני הקב"ה את העובדה שעם ישראל "הקדימו לפניך נעשה לנשמע" לקראת מתן תורה.

מדוע דוקא יצחק? - כי 'הקדמת נעשה לנשמע' שייכת היא למדתו של יצחק:

לפי הקבלה, יצחק שייך למדת ה'גבורה' (בשונה מאביו אברהם השייך למדת ה'חסד'); ואכן, לצורך הקדמת 'נעשה' ל'נשמע' הפעילו ישראל גבורה וכח, כדברי חז"ל⁶, המצטטים בנידון את הפסוק בתהלים⁷ "ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו".

ונחזור לעניננו:

בסיפורי התורה על יצחק אבינו - היא מציינת את עיסוקו והצלחתו בתחום התבואה: "ויזרע יצחק בארץ ההיא, וימצא בשנה ההיא מאה שערים, ויברכהו ה'"⁸.

4. טור אורח חיים סימן תיז. ועוד.

5. שבת פט, ב.

6. שבת פח, א.

7. קג, כ.

8. תולדות כו, יב.

פרט זה מייחד את יצחק דוקא, כי בסיפורי התורה על אביו אברהם ועל בנו יעקב אין איזכור על כך שהם עסקו בתחום הזה (אלא במרעה צאן).

הצלחה זו של יצחק בתחום התבואה - מתקשרת יפה עם חג השבועות שבו מביאים בבית המקדש את "שתי הלחם", והוא מהווה גם המשך וסיכום של הספירה שהתחילה בקרבן העומר (הבא מן השעורים); וכאמור, בחג זה קיימת הדגשה מיוחדת על אוכל טוב ומשביע, "חלב חטים ישביעך".

ולאור קשר זה בין יצחק אבינו לחג השבועות, נמצא רמז נוסף במלה "שבועות" - מלשון שבועה:

הקב"ה בירך את אברהם אבינו בכרכות רבות במשך ימי חייו, אולם לא אישר זאת באמצעות 'שבועה'. ה'שבועה' של הקב"ה לאברהם אירעה רק כשהיה אברהם בן 137 שנים, לאחר שעקד את יצחק בנו כקרבן עולה. אז אמר לו הקב"ה⁹ - "בי נשבעתי נאום ה', כי יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בנך את יחידך, כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך"; כלומר: שבועתו של הקב"ה לעם ישראל באה דוקא בזכות יצחק, הקשור במיוחד לחג השבועות.

9. וירא כב, יז.

וכמוכן, אין השם יוצא מידי פשוטו - החג שמסיים "שבעה שבועות" של ספירת העומר.

המחזור הזה של "שבעה שבועות", 49 ימים שבסיומו חוגגים את היום החמישים - מקביל מאוד למחזור השנים שעליו קוראים בפרשת 'בהר' (הנקראת תמיד בימי ספירת העומר), שגם בו יש מחזורים של שבע - "שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמור כרמך .. ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ, שבת לה"¹⁰, ובסיום של 7 'שמיטות', באה שנת ה'יובל': "וספרת לך שבע שבתות שנים, שבע שנים שבע פעמים, והיו לך ימי שבע שבתות השנים תשע וארבעים שנה"¹¹.

מה היא באמת החשיבות המיוחדת של המספר 'שבע' - שלכן הספירה היא דוקא במחזורים של שבע, "שבע פעמים"?

בענין זה מצטט החכם הנודע רבי יהונתן אייבשיץ¹² ממקור עתיק-יומין:

מתוך כל המספרים ה'מקוריים' - כלומר: המספרים מ-1 עד 10 (לאחר המספר 10 מתחילים לספור שוב: אחד-עשר, שנים-עשר, וכן הלאה, ואין עוד מספרים חדשים של ממש) - מתאים המספר 7 להיות 'קדוש', בשל העובדה שהוא יחודי, מובדל מיתר המספרים.

הכוונה היא כזו: בתוך עולם המספרים קיים קשר הדדי, כולם מזינים זה את זה.

המספר 1 הוא היסוד וההתחלה של הכל, כמוכן;

המספר 2 מתחבר עם המספר 4 - כי כשנכפיל 2 ב-2 נקבל 4;

---

10. בהר כה, ד.

11. בהר כה, ח.

12. בפירושו לתורה - 'תפארת יהונתן' - בתחילת פרשת 'בהר'.

המספר 3 מתחבר עם המספר 9 - שכן כשנכפיל 3 ב-3 נגיע ל-9;

4 מתחבר עם 2 ועם 8 - כשנכפיל 4 ב-2 תהיה התוצאה 8;

5 מתחבר עם 2 ועם 10 - כפול 2 שווה 10;

6 מורכב מחיבור של 2 כפול 3;

ואת 8, 9, 10 כבר הזכרנו (8) מבוסס על כפולה של 4, 9 על כפולת 3, 10 על פעמיים 5).

המספר היחיד שעומד בודד, הוא לא מבוסס על מספר אחר ואין מספר שבנוי ממנו - הוא המספר 7. בכך ניתן להבין למה בחר הקב"ה, ש"הוא לבדו הוא", דוקא את המספר שבע להיות מספר המבטא שלימות מיוחדת.

ד

לאחר השלימות של שבע כפול שבע, בא השיא - במספר חמישים, שבו נאמר¹³:

"וקדשתם את שנת החמשים שנה, וקראתם דרור בארץ לכל יושביה, יובל היא תהיה לכם, ושבתם איש אל אחוזתו ואיש אל משפחתו תשובו". שנת החמשים היא שנה מיוחדת במינה, המציינת 'סוף עידן' - העבדים יוצאים לחופשי וחוזרים למשפחותיהם, והנכסים 'משתחררים' אף הם וחוזרים לבעליהם המקוריים.

הקדושה והיחוד של שנת החמשים, דומים לקדושתו של היום החמישים - חג השבועות, זמן מתן תורה. וכשם ששנת החמשים פועלת חרות ושחרור, "דרור

¹³. בהר כה, י.

בארץ לכל יושביה", כך גם כשניתנה התורה ביום החמישים הגיעו ישראל לשלימות ה'חירות' האמיתית, שהתחילה בעת יציאת מצרים (ולא במקרה נפתח מעמד הר סיני באמירה: "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים").

ובדרך זו מסביר הכלי יקר' את העובדה שהפרשה המדברת על ספירת שנות השמיטה והיובל מתחילה במלים "וידבר ה' אל משה בהר סיני" - וכפי שבאמת ידוע הקושי: "מה ענין שמיטה אצל הר סיני"? - משום שזה בעצם תוכן הפרשה, מצוות שמזכירות לנו את מעמד הר סיני:

"כשעלה משה אל הר סיני, אחר שבעה שבועות שספרו ישראל, ארבעים ותשעה יום, נתקדש אז אותו הר ונאסר בזריעה וחרישה ביום חמשים שבו ניתנה התורה, והוא זמן משיכת היובל (=תקיעת שופר) לקרוא דרור וחפשי לכל ישראל.

באותו זמן הגיד הקב"ה למשה ענין השמיטה והיובל, לומר שבמספר שבעה ובמספר ארבעים ותשעה אני נותן קדושה זו לכל ארץ ישראל, שיש לה דמיון ויחוס עם הר סיני .. על כן ראוי ליתן גם לארץ ההיא קדושת הר סיני, אחר מספר ארבעים ותשע שנה".

כלומר, לאחר שבהר סיני נתקדש המספר חמשים, כאשר התורה ניתנה ביום החמישים - צוה הקב"ה שבעת הכניסה לארץ ישראל תחול קדושה דומה בכל פעם שיציינו את שנת החמשים.

ה

בתורת הסוד מוסבר¹⁴, כי היום החמשים ושנת החמשים מתקשרים עם 'שער החמשים': "חמשים שערי בינה נבראו בעולם"¹⁵ - והשער האחרון, החמשים במספר, נעלה ונשגב מאוד. עד כדי כך, שאפילו משה רבינו לא הצליח להשיגו במשך ימי

14. ראה 'אור התורה' פרשת בהר עמ' תרו-תרי. 'לקוטי שיחות' חלק ז עמ' 172.

15. ראש-השנה כא, ב. נדרים לח, א.

חייו, עד ליום שהסתלק מן העולם. זהו הרמז בכך שמושה נקבר במקום ששמו "נבו"¹⁶ - נ' בו, כלומר: רק אז הוא הצליח להגיע ל'שער הנו"ן' (=50)¹⁷.

ההתגלות המלאה של 'שער הנו"ן', השער החמשים, תהיה כמובן בימות המשיח. על כך מצטטים את הפסוק¹⁸ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", ובספר הזהר¹⁹ מפורשת המלה 'נפלאות' - נו"ן פלאות; אולם הארה מסויימת מתוך זה מאירה בעולם ב'יום החמשים' - חג השבועות, וכמו כן ב'שנת החמשים', ולכן שנה זו היא שנה מיוחדת ונעלית, שנה של חירות ושחרור.

[בספר הקבלי 'קהלת יעקב'²⁰ מטעים בהקשר זה את שמה של שנת החמשים, הנקראת 'שנת היובל': 'היובל' הוא נוטריקון של הפסוק המפורסם²¹, מיעודי אחרית הימים - "ונשגב י-ה-ו-ה לבדו ביום ההוא"].

וכמובן, לצד ההשוואה בין חג השבועות ל'שנת היובל', ששניהם מבטאים שלימות ו'חירות' השייכת למספר חמישים - יש גם הבדלים ביניהם. אחד מהם הוא, שאת חג השבועות אנו חוגגים בכל מקום ובכל זמן, ואילו את 'שנת היובל' לא מציינים בזמן הגלות; אך קצרה היריעה מלהרחיב עוד בזה²².

---

16. ברכה לד, א.

17. ספר הליקוטאים להאריז"ל ואתחנן ג, כו. לקוטי תורה במדבר יב, א ואילך. ועוד.

18. מיכה ז, טו.

19. זהר ח"א רסא, ב.

20. ערך 'יובל'.

21. ישע"י ב, יא-יז.

22. ראה 'אור התורה' ויקרא: חלק א' בתחילת עמ' קעג. חלק ד עמ' א'קלא בסופו. ועוד.

המקום: "במדבר סיני"

א. הקשר בין המדבר לאברהם אבינו / ב. 'סיני' ו'סין' - היינו הק? / ג. האמורא שנקרא בשם 'סיני', וחיבב את חג השבועות

התורה לא ניתנה במקום ישוב, אלא במדבר - מדבר סיני.

ולא במקרה, הפרשה שתמיד קוראים בסמיכות לזמן מתן תורה היא פרשת 'במדבר', שנקראת כך על שם המלים הראשונות שבפרשה: "וידבר ה' אל משה במדבר סיני".

בספר "נחל קדומים"²³ מביא החיד"א שפע של רמזים על המלים הללו - מתוך דבריו של רבינו אפרים (מבעלי התוספות):

(1) 'במדבר' בגימטריא 'אברהם' (=248).

(2) 'סיני' בגימטריא 'עני' (=130).

(3) 'במדבר סיני' בגימטריא 'בשלום' (=378).

כל הרמזים הללו מובילים לכיוון אחד, המתקשר היטב עם הזמן שבו נקראת פרשה זו - בתחילת חודש סיון:

---

23. במדבר, אות ב.

חז"ל מספרים²⁴, שעם ישראל הגיע למדבר סיני לראשונה בא' סיון, ואז נוצר מצב מיוחד שבו היו כל העם באחוזה ובאחדות. הקב"ה ראה כיצד בני ישראל הגיעו למצב של "כאיש אחד בלב אחד", ואמר: זו השעה המתאימה לתת להם את התורה!

עכשיו אנו מבינים את רמז מס' 3 - "במדבר סיני" בגימטריא "בשלום". אך כיצד באמת הגיעו אז לשלום? היה זה מכח תכונת הענווה והצניעות, שאותה מסמל רמז מס' 2: "סיני" בגימטריא "עני"

(ואכן, הר סיני ידוע בכך "שהיה נכנע ושפל משאר ההרים"). הענווה והצניעות מביאים את האדם לויתור על אנוכיותו וגאותו, וכך הוא מסוגל להגיע לאחדות ושלום עם חבריו.

והשורש הקדום לתכונה אצילית זו הוא באבי האומה, אברהם אבינו, שהוא הצטיין בענוה ושפלות ואמר על עצמו²⁵: "ואנכי עפר ואפר"; אין פלא איפוא ש"במדבר" בגימטריא "אברהם" (רמז מס' 1) - הכל בזכותו.

ב

במקומות אחרים מדברת התורה על אתר בשם "מדבר סיני"²⁶.

24. מכילתא ורש"י - יתרו יט, א-ב.

25. וירא יח, כז.

26. בשלח טז, א. מסעי לג, יא.

לפי חלק מהמפרשים, זהו אותו "מדבר סיני" המוכר לנו, שבו התגלה הקב"ה ונתן את התורה²⁷; שמו המקורי היה 'סין', ולאחר מכן נוספה האות 'י' לשמו ונעשה 'סיני' - בזכות עשרת הדברות (י=10).

ומעניין שגם המלה 'סין' - השם המקורי - מתחברת עם מתן תורה (כך מסביר 'בעל הטורים'²⁸):

ראשית, הגילוי הראשון של הקב"ה למשה רבינו, שבו שלח אותו לגאול את עם ישראל ממצרים והודיע לו כי "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה"²⁹, היה "בלבת אש מתוך הסנה"³⁰ - 'הסנה' ו'סין' שווים בערכם המספרי (=120):

שנית, לאחר מעמד הר סיני עלה משה רבינו להר כדי להשלים את קבלת התורה ולהביא לעם ישראל את לוחות הברית. משה היה בהר 3 פעמים, בכל פעם 40 יום - בסך הכל 120 יום, כערכה המספרית של 'סין'.

ונחזור לשם הסופי: 'סיני', שהתקדש מאוד בעם ישראל לדורותיו.

לכאורה, השם 'סיני' אינו אלא ענין של היסטוריה וגיאוגרפיה - זהו שם המקום שבו ניתנה התורה לפני יותר משלושת אלפי שנים; אבל למעשה, השם הזה מושרש חזק במסורת התורה.

כך לדוגמא פותחת מסכת אבות, המסכת המתעדת את סדר מסירת התורה מדור לדור: "משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע". היינו מצפים שהמשנה תאמר "משה קיבל תורה מהקב"ה" - אך המשנה מדגישה לדורות דוקא את המקום שבו ניתנה

27. כך כותב 'בעל הטורים'. וראה בתוספות למסכת שבת פט, א.

28. בפרשת מסעי שם.

29. שמות ג, יב.

30. שמות ג, ב ואילך.

התורה, "משה קיבל תורה מסיני". מפרשים רבים עמדו על כך והסבירו הדגשה זו בדרכים שונות.

ומה שמעניין הוא, שהשם המקומי הפך ברבות הימים לכינוי אישי. אחד מחכמי התלמוד - שחי בבבל, קרוב לאלפיים שנה לאחר מעמד הר סיני - קיבל את תואר-הכבוד: 'סיני', וזאת על שם העובדה שהיה בקי נפלא בכל התורה-שבעל-פה, ששמע משה רבינו מהקב"ה על הר סיני והעבירה אחר כך מדור לדור.

היה זה האמורא רב יוסף, שהצטיין במיוחד בזכרונו האדיר ובידיעותיו המקיפות, ועל שם כך נקרא בשם 'סיני'³¹.

הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסון, בדרכו הדקדקנית, מגלה כיצד הבקיאות בתורה שבעל פה מתאימה לשמו הפרטי של האמורא - 'יוסף'³²:

התורה שבעל פה כוללת - כדברי חז"ל³³ - ששים מסכתות ושמונים ברייתות (שעל כך נאמר בשיר- השירים³⁴: "ששים המה מלכות, ושמונים פילגשים"), דבר שנרמז באותיות 'יוסף':

"האות ס' - ס' מסכתות; האות פ' - פ' ברייתות; הו' - ו' סדרי משנה". שלושת האותיות רומזים, איפוא, לכל הסדרים, המסכתות והברייתות;

ומה ענינה של האות י' שבהתחלת השם? - כי "לכל זה צריך יראת ה', היינו אות י' שמורה על יראה".

31. סוף הוריות.

32. 'לקוטי לוי יצחק - אגרות קודש', עמ' שמג.

33. שיר-השירים רבה על הפסוק. במדבר רבה פי"ח, כא. זח"ג רטז, א.

34. ו, ת.

ואם כבר הגענו לדבר על רב יוסף, נציין את המסופר עליו³⁵ כי הוא היה חוגג במיוחד בחג השבועות, ובמפרשים דיברו על הסיבה שדוקא רב יוסף הצטיין בחגיגת חג זה³⁶.

ב'לקוטי לוי יצחק'³⁷ מצביע על גימטריא מעניינת הקושרת את רב יוסף עם חג השבועות דוקא:

המיוחד של חג השבועות בבית המקדש התבטא, כזכור, בהבאת 'שתי הלחם'.

'לחם' בגימטריא 78, וכאשר נחבר 'לחם' ועוד 'לחם' ['שתי הלחם'] - נקבל את המספר 156; וזו בדיוק הגימטריא של השם 'יוסף'.

---

35. פסחים סח, ב.

36. ראה לקוטי שיחות חלק טז עמ' 219. ועוד.

37. אגרות קודש עמ' רעח.

קריאת התורה: עשרת הדברות

א. 'עשרת הדברות' ו'עשרה מאמרות' = 28 / ב. "אנכי" ו"לא יהיה לך" - כנגד שני האגודלים / ג. פסוק שביעי, אבל רק חמש מלים / ד. האות ט' - יוצאת מן הכלל

גולת הכותרת של חג השבועות הוא מעמד קריאת התורה בבוקר החג.

בכל חג קוראים בתורה מענין היום, ובחג השבועות הקריאה היא בפרשת יתרו שבספר שמות - תיאור של מעמד הר סיני שבו התגלה הקב"ה בקולות וברקים וכל ישראל שמעו את 'עשרת הדברות'.

ולפני שאנו נכנסים לדבר על עשרת הדברות עצמם, נתבונן ב'כותרת' שבראשם, כלומר - בפסוק הפותח, שבו נאמרה ההקדמה הכללית³⁸: "וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר".

התורה משתמשת בלשון "וידבר אלקים", וזה מקור הביטוי "עשרת הדברות"; וסיום הפסוק בלשון "לאמר" - מהווה רמז לקשר הקיים בין 'עשרת הדברות', לבין 'עשרה מאמרות' שבהם נברא העולם (במעשה בראשית לא נאמר לשון "וידבר" אלא לשון "ויאמר" - כמו "ויאמר אלקים יהי אור", ומכאן השם "עשרה מאמרות").

ההקבלה בין 'עשרת הדברות' שבהם ניתנה התורה - לבין 'עשרה מאמרות' שבהם נברא העולם, בולטת לנוכח הדמיון בין הפסוק כאן, שכאמור הוא ה'כותרת' של כל 'עשרת הדברות', לבין הפסוק שמהווה 'כותרת' ראשית לכל 'עשרה מאמרות',

38. יתרו כ, א.

והכוונה לפסוק הראשון בספר
בראשית: "בראשית ברא אלקים
את השמים ואת הארץ".

ובכן, שני הפסוקים הללו -
הפסוק 'בראשית' והפסוק 'וידבר
אלקים' - שווים במספר המלים
והאותיות: בשניהם קיימים
בדיוק 7 מלים ו-28 אותיות (כך
מביא 'בעל הטורים'³⁹, והרחיבו
בכך בספרים רבים⁴⁰).

מספר האותיות שבפסוקים
הללו מזכיר לנו את המלה 'כח',
שערכה המספרי הוא 28:

הפסוק "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ" - מתאים מאוד לתוכן המלה
'כח', שכן במעשה הבריאה של השמים והארץ בא לידי ביטוי ה"כח" הגדול והנפלא
של הקב"ה;

וגם הפסוק "וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר" מתאים לתוכן זה, שכן
כאשר 'דיבר' אלוקים הרגישו את ה"כח" האלוקי בעוצמה רבה, ועל כך נאמר
בתהלים⁴¹ "קול ה' בכח".

[בחסידות⁴² מחדדים את ההבדל בין שני סוגי ה"כח" - הכח שבבריאת העולם
הרמוז ב-28 האותיות שבפסוק "בראשית", והכח שבמתן תורה הרמוז ב-28 האותיות
שבפסוק "וידבר אלקים":

"כמו על דרך משל באדם, יש כמה כחות, כמו: כח המעשה וכח השכל - הרי שניהם
בחינת כח, ועם כל זה כח השכל הוא כח עליון יותר הרבה";

39. בראשית א, א.

40. ראה המובא ב'תורה שלימה' יתרו כ, א אות יט. 'מגלה עמוקות' אופן ריא-ריב. ועוד.

41. כט, ד.

42. 'הל אור' על תהלים, עמ' קיב. וראה גם 'אור התורה' פרשת שלח עמ' תעח.

כך, להבדיל, אצל הקב"ה: בכריאת השמים והארץ ראו את "כח המעשה" האלוקי, ואילו בנתינת התורה התבטא "כח השכל" האלוקי].

ובהמשך לשני פסוקים מקודשים אלו המתאפיינים במספר 28, בא הנוסח המקודש שאנו אומרים באמצע ה'קדיש': "יהא שמיה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא", שגם בו יש בדיוק 28 אותיות (וגם 7 מלים), ובאמירתו בכוונה - בכל הכח! - יש חשיבות גדולה ועילאית.

ב

"וידבר אלקים את כל הדברים האלה" - אבל בני ישראל לא ממש שמעו את כל עשרת הדברות מפיו.

בספר דברים, משחזר משה רבינו בפני עם ישראל את החרדה הגדולה שנפלה עליהם לנוכח מעמד הר סיני, כאשר הקב"ה התגלה ואמר את עשרת הדברות. עד כדי כך, שהם ביקשו את עזרתו של משה וביקשו ממנו: "קרב אתה ושמע את כל אשר יאמר ה' אלקינו, ואת תדבר אלינו את כל אשר ידבר ה' אלקינו אליך ושמענו ועשינו"⁴³. בני ישראל העדיפו שלא לשמוע ישירות מפי הקב"ה, אלא מפי משה שישמע את הדברים ויעביר אותם לעם ישראל.

ואכן כך היה. רק את שתי הדברות הראשונות - "אנכי ה' אלקיך" ו"לא יהיה לך אלקים אחרים" - שמעו ישראל ישירות מפי הקב"ה, ואילו את שמונת האחרונות שמעו מפי משה רבינו⁴⁴. רמז לחלוקה זו מגלים חכמי אשכנז הקדמונים⁴⁵ במלים "ואת תדבר", שערכן המספרי הוא 1013, בדיוק כמו המלים "שמונה דברות".

החלוקה הזאת של 'עשרת הדברות' לשנים ושמונה - שנים ראשונים ויסודיים שנשמעו מהקב"ה עצמו (בשל חשיבותן), ועוד שמונה שנשמעו מפי משה - מקבילה לחלוקה הקיימת בעשרת האצבעות שבשני הידים. יש את 8 האצבעות ה'רגילות',

43. ואתחנן ה, כד.

44. שמות רבה פמ"ב, ח. שיר-השירים רבה פ"א, יג. מכות כג, ב. ועוד.

45. בעל הטורים על הפסוק. ספר גימטריאות - לרבי יהודה החסיד - עמ' רלט. ועוד.

ויש את 2 האצבעות ה'יסודיות' - הם האגודלים, שהם מחזיקים את שאר האצבעות⁴⁶ ("האגודלים משונים משאר אצבעות, שאין אדם יכול לתפוס כלום באגרופתו בלא אגודל - כך הקב"ה אמר אותן דברות, לומר שבידו נפש כל חי"⁴⁷).

דוגמא נוספת לחלוקה כזו (שנים מצד אחד - ועוד שמונה מהצד השני) מוצאים אנו בנוסח ה'קדיש'. רוב המלים שב'קדיש' הן בשפה הארמית, אך 2 המלים הפותחות הן דוקא בלשון הקודש: "יתגדל ויתקדש" - והן מקבילות ל-2 הדיברות הראשונות והיסודיות; ובהמשך ה'קדיש' אנו מוצאים עוד 8 מלים רצופות בלשון הקודש: "יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא ויתהדר ויתעלה ויתהלל" - כנגד 8 הדיברות הבאות שנשמעו מפי משה.

אחד המפורסמים שב'עשרת הדברות', הוא המדבר על השבת - "זכור את יום השבת לקדשו".

'בעל הטורים' מיסב את תשומת לבנו לדבר מעניין: פסוק זה הוא הפסוק השביעי בתוך 'עשרת הדברות'⁴⁸, והוא גם מתחיל באות השביעית בסדר האותיות - "זכור"; מתאים לתוכן הפסוק המדבר על היום השביעי.

המספר 7 בולט גם ברשימה המפורטת שבאה מיד על מי שנדרש לנוח בשבת: "לא תעשה כל מלאכה" (1 אתה 2 ובנך 3 ובתך 4 עבדך 5 ואמתך 6) ובהמתך 7) וגרך אשר בשעריך" - בסך הכל שבעה משתתפים במנוחת השבת.

בהקשר זה מוסיף 'בעל הטורים', שבנוסח התפילה המיוחדת במנוחה של שבת (המתחיל במלים "אתה אחד ושמן אחד") אנו מזכירים 7 פעמים את המלה 'מנוחה': "יום מנוחה וקדושה לעמך נתת .. מנוחת אהבה ונדבה, מנוחת אמת ואמונה, מנוחת

---

46. בלעדי האגודל אין האדם יכול לאחוז חרב וחנית עם שאר האצבעות, הרי ששני האגודלים מחזיקות את שמונת האצבעות, כפי ששני הדברות הראשונות מחזיקות את שמונת הדברות האחרונות.

47. 'סידור הרוקח', עמ' רמ-רמא.

48. לפי חלוקת הפרקים שבחומשים שבידינו, "זכור את יום השבת לקדשו" נמצא בפרק כ פסוק ה; אך 'עשרת הדברות' מתחילות רק בפסוק ב, כך שהפסוק הזה הוא השביעי בתוכם.

שלוש השקט ובטח, מנוחה שלימה שאתה רוצה בה. יכירו בניך וידעו כי מאתך היא מנוחתם, ועל מנוחתם יקדישו את שמך".

ובפירוש 'שפתי כהן' על התורה מוסיף עוד: בתהלים יש מזמור מפורסם המוקדש לשבת - "מזמור שיר ליום השבת" (מזמור צב), וכשנספור נראה שבמזמור זה מופיע שמו של הקב"ה 7 פעמים.

ואם נשאל: אם הכל פה במספר 7, למה בפסוק "זכור את יום השבת לקדשו" יש רק 5 מילים?...

על כך משיב 'בעל הטורים': "לומר לך, כל המקיים את השבת - כאילו קיים חמשה חומשי תורה".

ד

בספר דברים חוזר משה על 'עשרת הדברות'. הסיפור המרכזי של מעמד הר סיני, שבו נאמרו עשרת הדברות, מקומו בספר שמות וזה מה שאנו קוראים בתורה בחג השבועות; אולם בספר דברים חוזר משה ומספר על מה שאירע אז, והוא חוזר ומפרט את כל 'עשרת הדברות' פעם שניה.

קיימים כמה שינויים בין 'עשרת הדברות' כפי שהם מפורטים בספר שמות, לבין 'עשרת הדברות' כפי שהם באים בספר דברים. הרבה דיו נשפך על שינויים אלו, ואחת הגישות הרווחות במפרשים⁴⁹ היא שבספר דברים בא הנוסח של 'עשרת הדברות' כפי

49. מדרש 'לקח טוב' - תשא לד, א; ואתחנן ו, יב. בבא-קמא נה, א (וראה פני יהושע שם). ועוד. וראה בהרחבה ב'תורה שלימה' מילואים לפרשת כי תשא, עמ' קסא ובמקורות המצויינים שם.

שנכתב בלוחות השניות, האחרונות, שאז שינה הקב"ה כמה פרטים מהנוסח המקורי כפי שנכתב על הלוחות הראשונות - שלבסוף נשברו.

השינוי שבין שני הנוסחים בולט במיוחד לגבי האות ט'. לגבי הלוחות הראשונות מציינים חז"ל⁵⁰ שהיתה חסרה בהם האות ט' - ב'עשרת הדברות' שבפרשת יתרו נמצא את כל האותיות שבא-ב, מלבד האות ט', וזאת משום שהאות ט' היא האות הראשונה במלה 'טוב'⁵¹ (ולכן אמרו⁵²: "הרואה ט' בחלומו - סימן יפה לו"), והקב"ה - שידע מראש כי הלוחות עתידיים להישבר - דאג לכך שלא תהיה בהם האות ט', כך ששבירתם לא תהווה סמל להפסקת ועצירת ה'טוב' מישראל, חלילה.

זהו איפוא החידוש ב'עשרת הדברות' הבאים בספר דברים, שנכתבו על הלוחות השניות והנצחיות - שבהם באים לשלימותם כל אותיות הא-ב, משום שנוספה האות ט' המסמלת את ה'טוב'. ואכן, המלה שבה אנו מוצאים את האות ט' כל כולה טוב⁵³: "למען יאריכון ימך ולמען ייטב לך" (בפרשת יתרו נאמר רק 'למען יאריכון ימך', ובספר דברים נוספו המלים 'ולמען ייטב לך').

ולמען הדיוק, קיימת עוד ט' שנוספה בדברות האחרונות - במלים "ביד חזקה ובזרוע נטויה"⁵⁴. ב'פסיקתא זוטרתא' נאמר על כך, שהאות ט' באה פעמיים - אחת בשביל הדברות האחרונות, ואחת בתור השלמה ותיקון לראשונות.

[בעל הטורים' מוסיף עוד: כשנספור את המלים שבשני הנוסחים שב'עשרת הדברות', נראה שהאחרונות ארוכות יותר, וקיימות בהן 17 מלים עודפות על מספר המלים שבראשונות - ואכן, 17 בגימטריא 'טוב'!]

50. ראה מהרש"א בכורות נז, ב. תוספות השלם יתרו יט, יט אות ט.

51. הפעם הראשונה בתנ"ך שבה אנו מוצאים את האות ט' היא במלה "טוב".

52. בבא קמא נה, א.

53. ואתחנן ה, טז.

54. ואתחנן ה, טו.

מגילת רות: שרשיו של דוד המלך

א. 'רות' לעומת 'תרו' / ב. דוד המלך ומשה רבינו / ג. "ימי שנותינו בהם שבעים שנה" / ד. שלושת האישים שבזכותם מלך דוד בירושלים / ה. למה דוקא 'ישי' זכה להוליד את דוד?

מנהג נפוץ לקרוא וללמוד בחג השבועות את מגילת רות.

על הקשר של מגילת רות לחג השבועות ניתנו כמה הסברים, ואחד מהם הוא⁵⁵ שחג השבועות הוא בעצם זמן שבו עבר כל העם תהליך של 'גיור' וקיבל על עצמו את העול השלם של תרי"ג המצוות (עד אז היה זה בצורה חלקית ובלתי מחייבת), ולכן מתאימה לחג זה המגילה המספרת על תהליך הגיור שעברה רות, האשה המואבית שהפכה ליהודייה כשרה.

מעניין הדבר, שגם קריאת התורה של חג השבועות - תיאור מעמד הר סיני ועשרת הדברות - מקורו הוא בפרשת 'תרו', פרשה הנקראת על שם גר הצדק המפורסם, שזנח את מעמדו וכבודו כ'כהן מדין' והעדיף להצטרף לעם הנווד שקיבל את התורה בסיני.

ומפליא הדבר, שלמרות ששני הגרים המפורסמים הללו לא יושבים ממש ביחד - זה בעזרת גברים וזה בעזרת נשים... - הרי קיים דמיון רב בשמותיהם: שלושת האותיות שמסיימות את השם 'תרו' הן הן המרכיבות את השם 'רות'. ואכן, פרשנים

55. אבודרהם, 'קריאת המגילות במועדים'.

רבים כתבו כי שלושת האותיות הללו מחוברות חזק לתהליך הגיור:

לפי התורה, גם מי שאינו יהודי חייב במצוות - אבל בעוד יהודי חייב בתרי"ג (=613) מצוות, נכרי חייב ב-7 מצוות בלבד (הנקראות "שבע מצוות בני-נח"). אם כן, כאשר הוא בא להתגייר ולהצטרף לעם ישראל, הוא בעצם מתחייב ב-606 מצוות חדשות, מעבר ל-7 שכבר היו לו, וזה בדיוק הערך המספרי של האותיות ת-ר-ו.

ולמה יתרו לא מסתפק בשלושת האותיות הללו, ושמו כולל גם את האות יו"ד?

כותב על כך בספר הקבלי 'שני לוחות הברית'⁵⁶:

ראשית, האות י' היתה בשמו של יתרו עוד לפני שהתגייר, וכדי 'שלא לפגוע' בה - השאירו אותה בתוך השם של האדם הגדול הזה גם לאחר שהתגייר ושמו 'עודכן'; ושנית, האות י' מסמלת כאן את העובדה שיתרו הגיע (לאחר שנים רבות של אמונות זרות) להכרה עמוקה בגדולתו של הבורא, "עתה ידעתי כי גדול י-ה-ו-ה מכל האלקים", והרי האות הראשונה והעיקרית בשמו הגדול של הקב"ה היא האות יו"ד (י-ה-ו-ה).

['בעל הטורים' כותב בפשטות⁵⁷, כי האות י' רומזת לעשרת הדברות].

56. ראה בדבריו על פרשת יתרו, וכן ב'מסכת שבועות'.

57. בתחילת פרשת יתרו.

ב

במפרשים רבים הסבירו⁵⁸, שמה שמחבר את מגילת רות עם חג השבועות הוא בעיקר) הסיום של המגילה, שם מסופר על הצאצאים של רות מאישה בועז: "ובועז הוליד את עובד, ועובד הוליד את ישי, וישי הוליד את דוד".

כלומר, מהנישואין המפתיעים של רות, הגירת המואבייה, עם בועז, מזקני ישראל המיוחסים - (אגב: מגילת רות כוללת 85 פסוקים, בנימטריא "בועז") - צמחו פירות לתפארת: דוד מלך ישראל היה נכדו של 'עובד', בנם של בועז ורות.

מגילת רות מספרת איפוא את שרשיו המשפחתיים של דוד המלך, ולכן היא נקראת בחג השבועות - יום ההילולא של דוד, היום שבו נסתלק לבית עולמו, ולפי המפרשים היה זה גם היום שבו נולד.

ויש המוסיפים⁵⁹, שלדוד המלך יש שייכות מיוחדת עם מתן תורה, משום שספר התהלים שחיבר דוד מקביל לתורת משה - "דוד חילק ספר תהלים לחמשה חלקים, כנגד חמשה חומשים שניתנו בשבועות".

ואכן, ב'מדרש תהלים'⁶⁰ אנו מוצאים קיום מקבילים רבים בין משה רבינו, שקיבל את התורה 'מסיני', לבין דוד המלך, שנולד ונסתלק בחג השבועות:

"המשובח שבנביאים - זה משה, המשובח שבמלכים - זה דוד.

משה הוציא את ישראל ממצרים, ודוד הוציא את ישראל משעבוד מלכיות.

משה עשה מלחמה בסיחון ועוג, ודוד עשה מלחמה כל סביבו.

משה מלך על ישראל ועל יהודה, ודוד מלך על ישראל ועל יהודה.

58. הובאו ב'שערי תשובה' אורח חיים סימן תצד.

59. פירוש רבי אביגדור כהן צדק, סוף מגילת רות.

60. בתחלתו.

משה בנה מזבח, ודוד בנה מזבח. זה הקריב, וזה הקריב.

משה נתן חמשה חומשי תורה לישראל, ודוד נתן חמשה ספרים שבתהלים לישראל.

משה בירך לישראל ב'אשריך'⁶¹, ודוד בירך את ישראל ב'אשרי'⁶².

לצד הדמיון וההקבלה בין משה לדוד, יש הבדלים רבים ביניהם. אחד מהם שייך במיוחד לחג השבועות, שבו נפטר דוד המלך לבית עולמו, בהיותו בן שבעים שנה - בשונה ממשה רבינו שהאריך ימים עד לגיל מאה ועשרים.

שני המספרים הם 'עגולים' ובעלי משמעות עמוקה:

משה רבינו מדגיש בפני עם ישראל - "בן מאה ועשרים שנה אנכי היום"⁶³, ובעם ישראל רווח הביטוי של 'מאה ועשרים' ביחס לשנות החיים;

ובספרו של דוד המלך - ספר התהלים - נאמר⁶⁴: "ימי שנותינו בהם שבעים שנה", והמספר 'שבעים שנה' נחשב לשלימות מיוחדת.

ובכן, לפי הקבלה יש קשר חזק בין שני המספרים - וכך מוסבר בכתבי ה'צמח צדק'⁶⁵:

משה רבינו חי 120 שנה בגלל הקשר המיוחד שלו עם המספר 12 - ולכן חי 120 שנה, 12 עשירות שנים.

---

61. 'אשריך ישראל מי כמוך' - וזאת-הברכה לג, כט.

62. 'אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים' - תהלים א, א.

63. בתחילת פרשת וילך.

64. במזמור צ.

65. 'אור התורה' בראשית עמ' תתשע.

ה'צמח צדק' מביא בענין זה את המלה 'זה' שערכה 12, ומציין לדברי חז"ל⁶⁶ שמשה התייחד בכך שהוא השתמש בלשון 'זה' כאשר מסר את דברי ה' לעם - 'זה הדבר אשר צוה ה' (בשונה מנביאים אחרים שהיו משתמשים בעיקר בלשון 'כה' - 'כה אמר ה'". ההבדל בין הלשונות הוא ש'זה' הוא סגנון וודאי, החלטי וחד-משמעי, ואילו 'כה' מתאים גם למה שיודעים בצורה מעורפלת ופחות ברורה).

ולמעשה, קיימים עוד מלים שהגימטריא שלהן היא 12, והמיוחד במלה 'זה' הוא בחלוקה לחמש מול שבע - האות ז' שווה 7 והאות ה' שווה 5.

ואכן, בכמה ענינים שהם במספר 12 מוצאים אנו שהם מתחלקים ל-2 קבוצות, אחת של 5 ואחת של 7. כך עם ישראל כולל 12 שבטים, שחמשה מתוכם נחשבים חלשים ביחס לשבעת האחרים: כאשר הלך יוסף לפני פרעה הוא הביא אתו "חמשה אנשים" מאחיו⁶⁷ - היה לו אינטרס להראות בפני פרעה דוקא את החלשים, וזו גם הסיבה שבפרשת וזאת-הברכה⁶⁸ נמצא שב-5 השבטים האחרונים שבירך משה⁶⁹ הוא חוזר על שמם פעמיים, בהיותם חלשים הזקוקים לחיזוק מיוחד⁷⁰.

ועכשיו נשים לב:

לפי ניתוח זה של המלה 'זה', עולה ששני המספרים - המספר 70 והמספר 120 - הם מאותה 'משפחה'! ההבדל הוא, שמשה חי 12 עשירות במקביל למלה 'זה' בשלימותה, ואילו אצל דוד דומיננטית דוקא האות ז' ולכן הוא חי 7 עשירות במקביל לאות זו (כי לפי שורש נשמתו הוא פחות מתחבר עם האות ה' ועם מה שהיא מסמלת, וכפי שה'צמח צדק' מסביר בהרחבה).

---

66. ראה רש"י בתחילת פרשת מטות.

67. ויגש מז, ב.

68. ראה רש"י בפרשת וזאת הברכה לג, יח.

69. זבולון, גד, דן, נפתלי ואשר.

70. ראה גם ברש"י בפרשת שופטים יח, א-ב שהוא מחלק את השבטים לשנים - חמשה מול שבעה.

בקשר לשבעים שנותיו של דוד המלך, נאמר בספר הזוהר דבר מפתיע:

לדוד לא היו שנות חיים משל עצמו, והוא קיבל את שנות חייו משלושה אישים דגולים - אברהם אבינו, יעקב אבינו ויוסף הצדיק. כל אחד מהם תרם חלק משנות חייו לדוד המלך, וביחד הצטברו למספר 70.

בזוהר מפורט החשבון המשולש⁷¹:

אברהם אבינו אמור היה לחיות 180 שנה (כמו יצחק, בנו של אברהם, שאכן חי 180 שנה) - אמנם בפועל היו שנות חייו 175, שכן 5 שנים הוא נתן לדוד המלך;

יעקב אמור היה לחיות 175 שנים, כמנין שנות חייו (בפועל) של סבו אברהם - ולמעשה הוא חי 147 שנים, שכן 28 שנים הקדיש לדוד;

ויוסף אמור היה לחיות 147 שנים, כמנין שנות חייו (בפועל) של אביו יעקב - אך לבסוף הוא חי מאה ועשר שנים, כשאת 37 השנים העודפות קיבל דוד המלך.

רעיון זה של הזוהר מעורר שאלות רבות, כמו: למה יצחק אבינו לא נתן משנות חייו לדוד המלך? ולמה דוקא יוסף וויתר על כל כך הרבה שנים (37 שנים!) בעוד אברהם נתן רק 5 שנים?

במסגרת מצומצמת זו לא נוכל להתייחס לכל השאלות והפרטים שבענין, ונביא רק פנינה אחת בנושא מתוך 'לקוטי לוי יצחק'⁷²:

רבי לוי יצחק מחדש (לפי דיוק לשון הזוהר), ששנות החיים שקיבל דוד משלושת האישים - מתחלקים לשנים: שנות החיים שקיבל מאברהם אבינו ומיעקב אבינו באים ב'חבילה' אחת - 33 שנים שקיבל מהאבות (5 מאברהם ועוד 28 מיעקב שנכללים

71. זהר ח"א קסח, א-ב.

72. על הזוהר, בראשית עמ' קלג-קלד (וראה בהרחבה 'לקוטי לוי יצחק על התורה' חלק ג, עמ' 406 ואילך).

יחד למספר 33), ו-37 שנות החיים שקיבל מיוסף הצדיק (שעם כל מעלתו אינו נחשב אחד מה'אבות') - באים בנפרד.

לאור חידוש זה יתבאר דבר יפה:

כשאנו סוקרים את קורות חייו של דוד, אנו מגלים שהוא נעשה למלך על כל ישראל בגיל 37. לפני כן היתה לו מלכות חלקית, על שבט יהודה בלבד (שמרכזה היה בעיר חברון), ובהיותו בן 37 אז נבחר להיות מלך שלם על כל עם

ישראל, בעיר ירושלים - שם מלך ב-33 שנותיו האחרונות ("בירושלים מלך שלושים ושלוש שנה על כל ישראל"⁷³).

ולא במקרה:

דוד המלך, כאמור, קיבל 2 'חבילות' של שנות חיים, אחת מיוסף - ואחת מהאבות (אברהם ויעקב). בתחילה 'השתמש' דוד בשנות החיים שקיבל מיוסף, שחי בדור מאוחר יותר ומשכך הוא קרוב לדוד יותר מאשר האבות. אלו היו 37 שנותיו הראשונות, שבהן עדיין לא הגיע למלוכה שלימה;

רק כשמלאו לדוד 37 שנה, אז באה לשימוש ה'חבילה' השנייה, הרחוקה יותר, של שנות החיים שקיבל מהאבות - ולכן ב-33 השנים האחרונות התגלו בו כחות עליונים יותר, שהביאו אותו למלוכה שלימה על כל עם ישראל, בעיר הקודש ירושלים.

העובדה שמלכות דוד בעיר ירושלים נזקפת לזכות הכחות שקיבל דוד מאברהם, יעקב ויוסף ביחד (ולכן ב-37 השנים הראשונות עדיין לא הגיע אליה, שכן אז השתמש בשנות החיים של יוסף בלבד, כאמור) - מוצאת ביטוי בגימטריא פשוטה:

73. שמואל-ב, ה, ה.

ערכם המספרי של שלושת השמות יחד (אברהם = 248. יעקב = 182. יוסף = 156) עולה בסך הכל 586, בדיוק כמו הגימטריא של 'ירושלם'.⁷⁴

ה

נסיים בכמה מלים על השם של אבי דוד, שבו נחתמת מגילת רות: "וישי הוליד את דוד".

בתורת הסוד מבואר⁷⁵, שהשם 'ישי' רומז לחיי העולם הבא, שכן 'שי' שווה 310, מספר שעליו אמרו⁷⁶: "עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות", וכפי שנרמז בדברי הכתוב⁷⁷ "להנחיל אוהבי יש" = 310.

אך הרי בשם 'ישי' קיימת אות יו"ד נוספת! - ניתנו לכך שני הסברים:

(א) חז"ל אומרים⁷⁸, שהקב"ה ברא את העולם הבא באות יו"ד - וזוהי איפוא משמעות היו"ד הנוספת, לרמוז לאות זו שבה נברא העולם הבא.

(ב) את השם 'ישי' יש לחלק לשנים, כשהשי"ן מצטרפת לשני הצדדים - "יש" מכאן ו"שי" מכאן. הכוונה היא למה שנאמר בקבלה, שיש בעולמות העליונים פעמיים ש"י עולמות, 310 ועוד 310 שמצטרפים ביחד למספר 620 - בגימטריא 'כתר'. וזוהי איפוא משמעות הנעלית של השם 'ישי' - רמז לשלימות הכפולה של 'כתר', הכולל את 'ש"י עולמות' פעמיים.

74. בתנ"ך נפוץ השם 'ירושלם', ללא האות יו"ד.

75. 'ספר הליקוטים - דא"ח - צמח צדק', ערך 'ישי'. לקוטי שיחות חלק ז' עמ' 218.

76. סוף עוקצין.

77. משלי ח, כא.

78. מנחות כט, ב. בראשית רבה פ"ב, י.

בכל מקרה, מדרגתו של ישי היתה גבוהה ונשגבה, ולכן זכה לזכות הנפלאה להיות אביו של דוד מלך ישראל.

ויש גם מסר מעשי מזה ש"ישי הוליד את דוד"⁷⁹:

השם 'ישי' הוא נוטריקון של המלים המפורסמות - 'יחד שבטי ישראל'⁸⁰.

ובכן, כשרוצים להביא ל'לידתו' המחודשת של דוד, והכוונה כמובן לביאת הגואל, משיח בן דוד שאנו מחכים לו - הדרך לכך היא באמצעות 'יחד שבטי ישראל' (ישי), אהבה ואחדות בין כל חלקי העם!

---

79. לקוטי שיחות חלק לד עמ' 276; התוועדויות תשמ"ח ח"א ע' 190.

80. וזאת הברכה לג, ה.

לְעֵילֹוי נִשְׁמַת

הרה"ח ר' אֶלְחַנֵּן יְהוּדָא לֵיִיב

- ב"ר שמואל יצחק -

רִיִּיצֵעַס

נִלְב"ע י"א כִּסְלוֹ תשס"ג

וזוגתו

מרת שִׁינְדֵל

- ב"ר יעקב יוסף -

נִלְב"ע ה' טבת תשנ"ד

*

הרה"ח ר' אֹרִי

- ב"ר שאול -

בן-שחר

נִלְב"ע ט"ב אֶלוּל תשס"ז

וזוגתו

מרת רִבְקָה עֶלְקָא

- ב"ר ישכר דוב -

נִלְב"ע א' אדר-שני תשע"ט

*

תנצב"ה

להערות והארות:

מנחם מענדל רייצס

משעול הארבל 17 קרית גת

כתובת דוא"ל: rizs@neto.bezeqint.net

טלפון: 050-4125205

טלפקס: 08-6882799